

8.10.2025

TaV@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle apteekkilouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 111/2025 vp)

Päivittäistavarakauppa ry (jälj. PTY) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle apteekkilouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi ja lausuu seuraavaa:

Hallituksen esitysluonnoksen mukainen itsehoitolääkkeiden myyntimalli ei PTY:n näkemyksen mukaan ole toimiva eikä juurikaan laajenna itsehoitolääkkeiden markkinaa eikä vaikuta itsehoitolääkkeiden kuluttajahintoihin. PTY huomauttaa, että vapautettava valikoima ei tarjoa kuluttajille hyötyjä tai lisää tosiasiallisesti itsehoitolääkkeiden saatavuutta. Lisäksi järjestelmän hallinnollinen taakka sekä viranomaismaksut johtavat siihen, ettei itsehoitolääkkeiden saatavuuden lisääminen ole kauppojen näkökulmasta taloudellisesti kannattavaa. Näin uudistus kokonaisuudessaan jää lähes täysin vaille käytännön merkitystä eikä tosiasiallista uudistusta ole lainkaan tapahtumassa.

Valikoiman suppeus

Esitys sivuuttaa itsehoitolääkeuudistuksen valmistelun yhteydessä kilpailuviranomaisten, kuluttajajärjestön ja kaupan alan järjestöjen esittämät muutosesitykset. Sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto että Kuluttajaliitto ovat pitäneet tärkeänä laajan itsehoitolääkevalikoiman

8.10.2025

myynnin vapauttamista. Hallituksen esityksessä on kuitenkin päädytty pienimpään mahdolliseen vapautettavaan valikoimaan.

Vapautettavaksi esitetty valikoima ei tarjoa kuluttajille hyötyjä tai lisää saavutettavuutta, sillä vapautettava valikoima koskee pitkälti sellaisia itsehoitolääkkeitä, joiden vaikuttavia aineita myydään jo nyt kaupoissa lääkinnällisen laitteen statuksella. Näin ollen tosiasiallista uudistusta ei tältä osin ole tapahtumassa.

Esitettyä selvästi kattavampi itsehoitolääkkeiden valikoiman saaminen osaksi erityisesti kyläkauppojen valikoimaa, olisi myös lisännyt maaseutujen palveluja ja mahdollistanut kyläkaupoille paremmat säilymisen mahdollisuudet.

Lääkkeiden hinta

Suomessa itsehoitolääkkeet maksavat kymmeniä prosentteja enemmän kuin Ruotsissa. Jotta hintojen lasku ja siitä kuluttajille koituva etu olisi mahdollinen, tulisi itsehoitolääkkeiden myynnin osalta hyödyntää vähittäiskauppojen tehokkaasti ja taloudellisesti toimiva hankinta ja toimitukset. Kauppojen toimintaprosessien tuomat kustannushyödyt jätetään uudistuksessa kokonaan hyödyntämättä. Nykymallin kankeat rakenteet rajoittavat toiminnan kehittämistä.

Itsehoitolääketyöryhmän muistiossa todetaan hintakilpailun voimakkuuden riippuvan valikoiman suuruudesta ja apteekkien ulkopuolisten vähittäismyyntipisteiden markkinoille tulon kannustimista - mitä laajempi valikoima olisi, sitä suuremmat kannustimet muilla toimijoilla olisi tulla markkinoille. Lisäksi vaikutustenarviossa todetaan rajattuun itsehoitolääkevalikoimaan kuuluvien lääkevalmisteiden hintasääntelyn muutoksen vaikutus kuluttajien ostokäyttäytymiseen olevan riippuvaista siitä, millaiseksi apteekkien ulkopuolella myytävä itsehoitolääkkeiden valikoima muodostuisi ja lähtisivätkö yhtäältä lääkeyritykset ja toisaalta apteekit ja itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntiluvanhaltijat mukaan hintakilpailuun. Itsehoitolääketyöryhmän muistion pohjalta voidaan todeta, että kuluttajat hyötyisivät

8.10.2025

laajemman itsehoitolääkevalikoiman hintakilpailusta. Positiiviset vaikutukset ovat todettavissa Ruotsin ja Norjan markkinoilta.

Lisäksi PTY katsoo, että apteekkitalouden ja -sääntelyn rakenteet, esitetyt muutokset huomioiden, eivät mahdollista tehokasta lääkkeiden hankintaa eivätkö toteuta kilpailuneutraliteettivaatimusta. Suomen apteekkijärjestelmä onkin useissa selvityksessä osoitettu sekä koko yhteiskunnalle että lääkkeiden käyttäjille kalliiksi. PTY:n näkemyksen mukaan, jotta kilpailuneutraliteetti ja tehokas lääkehankinta toteutuisi tulisi itsehoitolääkkeiden maahantuonti sallia kaikille myyntiluvan haltijoille.

Vähittäismyyntiluvan byrokratia

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan apteekin ulkopuolella myytävälle itsehoitolääkkeille Fimean myöntämää itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntilupaa. Lupa olisi toimipaikkakohtainen. Jos hakijalla olisi useita toimipisteitä, niille tulisi hakea lupaa erikseen. Itsehoitolääkkeen vähittäismyyntilupaa olisi haettava kirjallisesti tai sähköisesti.

PTY katsoo, että esitetyn muotoista itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntilupa on sekä viranomaiselle että kaupan alan yrityksille hallinnollisesti raskas. PTY esittää, että itsehoitolääkkeen myyntilupa tulisi myöntää yksittäisten toimipisteiden lisäksi myös yrityksille.

Apteekkien taloudellinen tukeminen

PTY nostaa esille, että ehdotettu lääketaksa on yhteiskunnan eli veronmaksajien suoraa tukea kaikille apteekkien omistajille. Nykyinen taloustilanne huomioiden ehdotus on kyseenalainen. Tuki tulisi suunnata tarveharkinnan perusteella, eikä esittää tukea myös taloudellisesti erittäin kannattaville apteekkeille.

8.10.2025

Pykäläkohtaiset muutosehdotukset perusteluineen

17 § Tasapuolisen kilpailun varmistamiseksi tulisi pykälään lisätä vähittäismyyntiluvan haltijoille oikeus maahantuontiin.

23 e § Jos lääkkeelle on EU:n myyntilupa, ei tarvita kansallista myyntikanavaajennusta.

23 e § Itsehoitolääkettä olisi mahdollista myydä vähittäiskaupassa, mutta Kela-korvauksen lääkkeestä saisi ainoastaan apteekista.

Muutosesitys: Sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaisen korvauksen itsehoitolääkkeestä saa ainoastaan, kun tuote ostetaan apteekista.

31 § Eläinten ruoka ja tarvikkeet ovat laajasti myynnissä vähittäiskaupassa. Myös eläinten itsehoitolääkkeet olisi tärkeä saada myyntiin vähittäiskauppoihin.

Muutosesitys: poistetaan tekstistä sana ihmisille.

32 § Pykälän tulee olla kilpailuneutraali ja siihen tulisi lisätä kirjaus siitä, että vähittäiskaupparyhmän keskusyhteisö saa kaupparyhmän omistusrakenteesta riippumatta toimia hankinta- ja logistiikkayksikkönä saman ryhmän kaupoille, ostaa lääkkeitä lääkeyhtiöiltä tai lääketukuilta sekä toimittaa lääkkeitä kaupparyhmän sisällä toimivien vähittäismyyntiluvan haltijoiden vähittäismyyntipisteisiin, eikä tätä tulkita lääketukkutoiminnaksi.

Muutosesitys: Omistusrakenteesta riippumatta lääketukkutoiminnaksi ei tulkita 23 d § mukaisesti myytäviä itsehoitolääkkeitä tilaavia vähittäiskaupparyhmien keskusyhteisöjä tai logistiikka- tai hankintayhtiöitä, jotka ostavat ja toimittavat lääkkeitä kyseisen vähittäiskaupparyhmän sisällä toimivien vähittäismyyntiluvan haltijoiden vähittäismyyntipisteisiin.

8.10.2025

54 f § Modernit kaupparyhmät toimivat kauppaketjuina, ja siksi itsehoitolääkkeiden luvanhaltijana voi olla myös yritys, joka ylläpitää ajantasaista toimipaikkaverkostoa ja myymäläkohtaisten vastuuhenkilöiden listaa viranomaisvaateiden mukaisesti. Tämä säästäisi huomattavasti myös viranomaisten resursseja, ja helpottaisi valvontaa.

Muutosesitys: Luvanhaltijana voi toimia toimipiste tai yritys, jotka ylläpitävät toimipaikkatietoja ilmoitusmenettelyn kautta.

54 g § Yrityksen tulisi voida antaa toimipisteiden tiedot ilmoitusmenettelyllä.

Muutosesitys: kohta 2) toimipisteiden osoite- ja yhteystiedot

58 § Tukkuhinta ja alennukset: ehdotettu lääketaksaa laskettavaksi tukkuhinnoista, vaikka näistä voi antaa alennuksia. Säännös rajoittaa perusteettomasti kilpailua, ja estää muutoksella tavoitellun mukaisen itsehoitolääkkeiden hintojen laskun.

Muutosesitys: Alinta hintaa ei ole tarpeen säännellä lainkaan.

Kunnioittavasti

Tuula Loikkanen, toimitusjohtaja
Päivittäistavarakauppa ry

Katriina Jaakkola, johtava asiantuntija
Päivittäistavarakauppa ry